

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייט

ע"פ 1938/23

לפני: כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט ח' כבוב
כבוד השופטת ר' רונן

המערער: דוד בלאי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו ב-תפ"ח 56318-02-22 מיום 8.2.2023 שניתן על ידי הנשיא ג' נויטל והשופטות ט' חיימוביץ ו-ל' ביבי

תאריך הישיבה: כ"ג בכסלו התשפ"ד (06.12.2023)

בשם המערער: עו"ד אבי כהן

בשם המשיב: עו"ד מורן פולמן

בשם נפגעי העבירה: עו"ד ורד אנוך מטעם הסיוע המשפטי

פסק-דין

השופט י' אלרון:

דוד בלאי (להלן: המערער) הורשע ברצח באדישות, לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), של משה אלמיהו ז"ל (להלן: המנוח); בגין מעשיו, בית המשפט המחוזי בתל אביב (הנשיא ג' נויטל, והשופטים ט' חיימוביץ ו-ל' ביבי) ב-תפ"ח 56318-02-22 מיום 8.2.2023, גזר על המערער עונש של 18.5 שנות מאסר בפועל, בכלל זה הפעלת עונש מאסר מותנה לצד ענישה נלווית.

ערעור המערער נסוב על חומרת העונש.

1. על פי כתב האישום המתוקן, בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, בין המערער לבין נאשם נוסף בשם טשלה (להלן: נאשם 1) שררו יחסי חברות.

ביום 5.2.2022, סמוך לפני השעה 18:00, המערער הגיע ביחד עם נאשם 1 ומספר חברים למסעדת "עזרא ובניו" ברחוב החשמונאים באזור (להלן: המסעדה). במקביל להגעתם למסעדה הגיע גם המנוח, יליד 1986, יחד עם חבריו. לאחר מספר דקות ובעוד המנוח וחבריו עומדים בתור במסעדה, הגיעו המערער וחלק מחבריו ונעמדו בסמוך אליהם. במעמד זה פנה נאשם 1 אל חבריו של המנוח, לחץ את ידם ושאל האם הם יודעים מי הוא.

בהמשך, פנה המערער למנוח ושאל אותו מדוע אינו מברכו לשלום והלה השיבו כי אינו מכירו. בנסיבות אלו התפתח בין השניים ויכוח, במהלכו איים נאשם 1 על המנוח באומרו לו 'אתה לא יוצא מפה היום' או מילים בעלות משמעות דומה (להלן: הוויכוח). המערער נכח בסמוך לנאשם 1 והבחין במתרחש.

במהלך הוויכוח ניסו חבריו של נאשם 1 להרגיעו, המנוח ניסה לדבר אל ליבו, אולם נאשם 1 הובילו אל מחוץ לתור והורה לו להתלוות אליו אל מחוץ למסעדה כדי "לדבר בחוץ...ויהיה בסדר". משהמנוח סרב, קרא נאשם 1 למערער להתלוות אליו, וביחד הובילו את המנוח בסמוך ליציאה המזרחית של המסעדה, שם המשיך דיין ודברים בין נאשם 1 והמנוח בנוכחות המערער.

בשלב זה, סימן נאשם 1 ב"תנועת ראש" למערער לתקוף את המנוח במטרה לגרום לו לחבלה חמורה, המערער שלף סכין שהחזיק ברשותו ודקר את המנוח דקירה אחת בחזה, בצד שמאל, וחמש דקירות נוספות בחלקים שונים בגופו כשהוא מודע לאפשרות שכתוצאה מהדקירות המנוח יקפח את חייו וכשהוא שווה נפש אל מול תוצאה זו. המנוח ניסה להגן על פניו באמצעות ידיו אך כתוצאה מהתקיפה נפל על הריצפה. לאחר מספר שניות, בעוד המערער וחבריו עומדים בסמוך, התרומם המנוח והצליח להגיע לפתח המסעדה, שם התמוטט אל מול פניהם של העוברים ושבים.

אז חזרו המערער והנאשמים האחרים אל פתח המסעדה, חלפו בסמוך למנוח, נאשם 1 ניגש אל חבריו של המנוח ואמר להם כי חברם נדקר בחוץ ושילכו לסייע לו, המערער והנאשם חברו לחבריהם והתיישבו באחד משולחנות המסעדה.

2. כתוצאה ממעשיו של המערער נגרמו למנוח פצעי דקירה, ביניהם פצע דקירה בבטן, שני פצעי חתך שטחיים באמת שמאל, שני פצעי חתך בירך הימנית ופצע דקירה של 2 ס"מ בחזה שגרם לאבדן דם ולכשל לבכי. כעבור מספר שעות נפטר המנוח כתוצאה מהדקירות.

3. בגין האמור, למערער יוחסה תחילה עבירת רצח (בכוונה), עבירה לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק).

גזר דינו של בית המשפט המחוזי

4. המערער הורשע על פי הודאתו בעבירה שיוחסה לו בכתב האישום המתוקן, רצח (באדישות), זאת לאחר הליך גישור ובמסגרת הסדר טיעון אשר לא כלל הסכמה לעניין העונש. לעומת זאת, במסגרת הסדר הטיעון בעניינו של נאשם 1 הושגה הסכמה עונשית ולפיה בית המשפט יתבקש לגזור עליו עונש של 40 חודשי מאסר בפועל בגין עבירות לפי סעיפים 192 ו-333 בנסיבות סעיף 335(2) לחוק העונשין, דהיינו איומים וחבלה חמורה בנסיבות מחמירות.

5. בית המשפט המחוזי, בגזר דינו, עמד על השינוי שהוחל ברפורמה בעבירות ההמתה (חוק העונשין (תיקון מס' 137), התשע"ט-2019, ס"ח 230 (להלן: הרפורמה בעבירות ההמתה או הרפורמה)) ביחס למעשה המתה אשר בוצע ביסוד נפשי של אדישות. (ע"פ 1464/21 קפוטטין נ' מדינת ישראל, פסקה 45 (11.9.2022); ע"פ 5806/22 מדינת ישראל נ' גריפאת, פסקאות 15-16 (20.11.2022) (להלן: עניין גריפאת).

בתוך כך, בית המשפט המחוזי עמד בהרחבה על הפסיקה שממנה ניתן להקיש למידת הענישה בתיק זה, תוך השוואה ואבחנה לנסיבות העבירה שביצע המערער ונסיבותיו שלו. הודגש כי המערער פגע במעשיו בערך העליון של החיים וקדושתם, ובמידה משמעותית וקשה בערכים החברתיים.

באשר לנסיבות ביצוע העבירה ביחס למערער צוין כי "בעוד המנוח עומד למול הנאשמים" (ולאחר שנאשם 1 בתנועת ראש סימן למערער לתקוף את המנוח במטרה

לגרום לו חבלה חמורה) שלף המערער סכין, אשר החזיק ברשותו, ודקר את המנוח דקירה אחת בחזה בצד שמאל, וחמש דקירות נוספות בחלקים שונים בגופו, שוב ושוב". עוד הוער, כי המערער עשה את המעשים בעודו "מודע לאפשרות שכתוצאה מהדקירות יקפד המנוח את חייו וכשהוא שווה נפש אל מול תוצאה זו", משמע המערער הבין היטב את פשר מעשיו, את הפסול בהם ואת הנזק אשר עלול להיגרם, אולם הגיב לכך בשוויון נפש.

המנוח ניסה להגן על פניו באמצעות ידיו, אך כתוצאה מהתקיפה נפל על הריצפה מקץ מספר שניות בעוד המערער וחבריו עומדים בסמוך. בהמשך חלף המערער בסמוך למנוח אשר היה מוטל על רצפת המסעדה ולאחר מכן חבר לחבריו והתיישב באחד משולחנות המסעדה.

עוד צוין בגזר הדין כי אדישותו של המערער כלפי המנוח, למצבו, "זועקת". כעולה מכתב האישום המתוקן נראה ש(גם) המערער לא סייע למנוח במצבו, כשהוא זה שדקר אותו, אלא כאמור חלף בסמוך לו, והתיישב במסעדה. העבירה בוצעה אגב ויכוח סתמי על דבר של מה בכך, כשהמערער דקר את המנוח פעם אחר פעם. כתוצאה מכך המנוח נפטר והותיר אחריו ילדה כבת 10 ומשפחה שלעולם לא תחזור לשוב כפי שהייתה.

משכך, נקבע כי מתחם העונש ההולם את העבירה בה הורשע המערער, נע בין 18 ל-23 שנות מאסר בפועל.

6. בקביעת עונשו של המערער בגדרי מתחם העונש ההולם, בית המשפט המחוזי התחשב לזכות המערער בכך שעונש מאסר ממושך יפגע בו לנוכח נסיבות חייו הקשות; המערער כבן 26, גדל ללא אב אשר עזב את הבית כשהיה בן 12, הפסיק ללמוד בגיל צעיר ואימו דאגה לכל המשפחה והמערער סייע בפרנסה; כחודש אחרי שנעצר הוצתה דלת ביתם וכן נורו שלוש יריות בחלון הבית בשעה שאחיו ואחותו היו בחדר; מאז ומזה כשנה אחיו סובלים מחרדות, אימו עברה לגור אצל הסבתא והמשפחה מפוצלת; לקיחת אחריות מצדו על מעשיו; הודאתו במעשים והחיסכון בזמן שיפוטי כתוצאה מכך; בעברו הפלילי לחובתו וכן בצורך בהרתעה מפני תופעת ה'סכינאות'.

בנוסף, בית המשפט המחוזי התייחס לעקרון האחידות בענישה, תוך שציין כי במסגרת הסדר הטיעון הושגה הסכמה עונשית בין הצדדים בעניינו של נאשם 1 לגבי רכיב המאסר; בהתאם לאחידות הענישה העונש שיוטל על המערער צריך להיות בהלימה

לזה שייגזר על הנאשם אך זאת תוך אבחנה (ההדגשה במקור. י.א.) לחומרה ולקולה מעניינו של נאשם 1, תפקידו וחלקו היחסי בהתרחשות.

בשקלול האמור, נגזר על המערער עונש של 18.5 שנות מאסר בפועל; 8 חודשי מאסר על תנאי שהוטלו על הנאשם במסגרת ת"פ 52600-05-20, כך ש-6 חודשים ירוצו במצטבר לעונש המאסר בפועל וחודשיים ירוצו בחופף, וכן 18 חודשי מאסר על תנאי לפי לא יעבור עבירה של אלימות פיזית נגד הגוף מסוג פשע, לרבות ניסיון וזאת לתקופה של 3 שנים מיום שחרורו ממאסר, 8 חודשי מאסר על תנאי בכך שבמשך 3 שנים מיום שחרורו ממאסרו לא יעבור עבירה של אלימות פיזית נגד הגוף מסוג עוון, לרבות ניסיון וכן תשלום פיצוי בסך 200,000 ש"ח למשפחת המנוח.

7. בהינתן האמור, נגזר על המערער עונש של 18.5 שנות מאסר בפועל והפעלת מאסר מותנה של 8 חודשים באופן ש-6 חודשים ירוצו במצטבר לעונש שהוטל עליו ו-2 חודשים ירוצו בחופף לעונש זה.

8. מכאן הערעור שלפנינו, שממוקד ברכיב המאסר בפועל שהושת על המערער. לטענת המערער, גזר הדין החמיר עמו יתר על המידה ולא ניתן בו משקל ראוי למספר נסיבות ושיקולים רלוונטיים, בעיקר בהשוואה לעונש שהושת על נאשם 1.

טענות הצדדים בערעור

9. המערער מתמקד בערעורו, וכך בדיון שהתקיים בפנינו, בהשוואה לעונש שהושת על נאשם 1, עונש של 40 חודשי מאסר בפועל במסגרת הסדר הטיעון, וטוען כי עונשו לא רק שחורג באופן בולט ממדיניות הענישה הנהוגה, אלא קיים פער קיצוני ובלתי מידתי בין העונשים שהוטלו על שניהם, גם בהינתן ההבדל בין חומרת העבירות. לטענתו, אלמלא התנהלותו של זה האחרון האירוע לא היה מתרחש, שכן "פעל על פי הוראותיו" וביצע את אשר ביקש ממנו לנוכח פער הגילים ביניהם, כ-6 שנים; דקר את המנוח מספר דקירות ללא כל כוונה לגרום למותו, ולא בכדי שונה היסוד הנפשי אשר יוחס לו בכתב האישום המקורי מייסוד נפשי של כוונה לייסוד נפשי של רצח באדישות; לטענתו למעשה היה בבחינת 'פקוד' אשר ביצע את שהנאשם 1 'פקד' עליו.

עוד נטען כי עיקרון אחדות הענישה לא הוחל בעניינו של המערער שכן אין "התאמה והשפעה לעונשו של נאשם 1 על מידת עונשו של המערער" שהיא "חסרת פרופורציה", כלשון בא-כוחו; כי פגיעה בתחושת ההגינות והצדק יכולה אף להקים

טענת הגנה מן הצדק, שיכולה להביא להפחתה בענישה כך שיש להקל 'הקלה של ממש' בעונשו ולצמצם את פער הענישה בין השנים; כי יש לתת משקל רב יותר לכך שהעבירה בוצעה ללא תכנון מוקדם, אלא באופן ספונטני ובכך שהמערער לא היה מבצע את המעשה אלמלא 'השפעה ניכרת ורחבה' מצד נאשם 1.

המערער מוסיף וטוען כי נסיבותיו האישיות - משפחתיות קשות ומורכבות, בן 25 בזמן האירוע, עלה עם משפחתו מאתיופיה ובהיותו ילד התגרשו הוריו, נאלץ להפסיק ללמוד כדי לסייע בפרנסת אימו ואחיו, משפחתו נפרדה לאחר האירוע עקב חרדה מתמדת מאחר שגורמים עבריינים שהציתו את דלת הבית וירו עליו טרם נתפסו; כי חסך זמן שיפוט יקר וכן לקח אחריות והביע חרטה כנה בפני משפחת המנוח.

10. מנגד, לעמדת המשיבה, העונש שנגזר על המערער אינו חמור דיו; בת משפט זה במספר פסקי דין בעבירות המתה ברצח באדישות העלה את העונש מ-18 ל-22 שנות מאסר ואלמלא הסדר הטיעון זה אמור היה להיות עונשו של המערער, כאשר גם בית המשפט המחוזי ציין כי ללא הסדר הטיעון היה נכון למקם את עונשו של המערער לא בסמוך לרף התחתון של מתחם העונש ההולם, אלא באמצע; קיים פער משמעותי בין המערער לנאשם 1: המערער הוא שבחר להגיע למסעדה עם סכין, לדקור ולא להכות את המנוח, דקירה אחת בחזה בצד שמאל ולאחריה עוד 5 דקירות נוספות; פעל מתוך בחירה אישית שלו, איש לא אמר לו איפה לדקור, איש לא הנחה אותו לדקור וגם כשראה את המנוח מתבוסס בדמו על הרצפה לא עשה דבר; עסקינן באדישות ב"רמה מאוד גבוהה" ולו היה הסדר עונשו היה יכול להיות אף גבוה הרבה יותר.

דיון והכרעה

11. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ועיינתי במסמכים שהונחו בפנינו – שוכנעתי כי דין הערעור להידחות, וכך אציע גם לחבריי לעשות.

12. כידוע, ערכאת הערעור תיטה שלא להתערב בעונש שהושת על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים שבהם ניכרת חריגה ממשית מרמת הענישה הנוהגת או הראויה במקרים דומים, או כאשר נפלה על פני הדברים טעות מהותית (ראו למשל, ע"פ 2454/18 שיינברג נ' מדינת ישראל (6.12.2018)); ראו גם ע"פ 4406/19 מדינת ישראל נ' טובח, פסקה 15 (5.11.2019); ע"פ 9168/18 קשור נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (26.2.2019); ע"פ 968/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (22.3.2021); ע"פ 1222/22 מדינת ישראל נ'

נאצר, פסקה 10 (23.6.2022); ע"פ 990/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 31 (30.11.2022).

יחד עם זאת, כאשר עסקינן במקרה שעניינו קביעת ועיצוב מדיניות הענישה בראי הרפורמה בעבירות ההמתה – מתחם התערבותו של בית המשפט העליון הוא רחב יותר. כפי שציינתי בעבר, אף ששיקול דעת שיפוטי רחב חיוני במלאכת גזירת הדין "קיימת גם חשיבות רבה לכך ששיקול הדעת השיפוטי הרחב לא יוביל לענישה שונה במקרים דומים [...] לדידי, חשש זה קיים ביתר שאת כאשר מדובר בעבירת הרצח הבסיסית – ולו מאחר שעבירה זו נושאת עמה עונש מרבי של מאסר עולם. מכאן, שטווח הענישה בגדרה עלול, בהעדר התוויית מדיניות ענישה סדורה, להיות רחב באופן בלתי רצוי" (ע"פ 1442/22 ניקולקין נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (28.5.2023)).

13. ניכר כי המקרה שלפנינו אינו נמנה עם המקרים החריגים הללו המצדיקים את התערבות ערכאת הערעור, ונדמה כי לכך אף הסכים בא-כוח המערער אשר כאמור שם את יהבו במהלך טיעונו על פער הענישה שבין המערער לנאשם 1; עבירת הרצח היא מן העבירות החמורות ביותר, ואף לאחר הרפורמה בעבירות ההמתה, עבירת הרצח "הבסיסית" שנייה בחומרתה רק לעבירת הרצח בנסיבות מחמירות (ראו לעניין זה ע"פ 2654/22 מדינת ישראל נ' דיסלבסקי (6.12.2022) (להלן: עניין דיסלבסקי); ע"פ 1077/22 קאדר נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (1.6.2022)).

14. מבין השינויים המשמעותיים שחוללה הרפורמה בעבירות ההמתה הוא מיקומו בחוק העונשין של מעשה המתה אשר נעשה ביסוד נפשי של אדישות (להלן: רצח באדישות), וממוקם תחת עבירת הרצח "הבסיסית" לפי סעיף 300(א) לחוק, לצד מעשה המתה ביסוד נפשי של כוונה. באופן זה ביקש המחוקק לבטא הן מגמת החמרה ערכית-נורמטיבית המגולמת בתיוגו של הממתה האדיש – כרוצח; הן מגמת החמרה בענישה כאשר העונש המרבי בגין מעשה המתה באדישות הוא עונש מאסר עולם.

15. עם הזמן הלכה והתעצבה מדיניות הענישה הרצויה והנוהגת בעבירת רצח באדישות תוך החמרה ערכית-נורמטיבית ועונשית שמבטאת הרפורמה בעבירת ההמתה ביחס למעשי המתה באדישות (ראו למשל ע"פ 1464/21 קפוטטין נ' מדינת ישראל (11.9.2022) (להלן: עניין קפוטטין); עניין גריפאת; עניין דיסלבסקי; ע"פ 4137/22 אנאנטאפאק נ' מדינת ישראל (2.7.2023) (להלן: עניין אנאנטאפאק)).

כך יש לתת ביטוי גם במקרה שלפנינו.

16. מסכת האירועים המתוארת בכתב האישום המתוקן, חושפת את חומרת המעשה ומחדדת את אכזריות המערער. עובר לאירוע ההמתה, המערער נכח במסעדה כאשר התגלע ויכוח על מה בכך בין חברו הנאשם 1 לבין המנוח, שמע את דברי האיום של חברו כלפי המנוח לרבות משפט בנוסח "אתה לא יוצא מפה היום", ומשהמנוח סרב להיעתר לבקשתו להתלוות אליו אל מחוץ למסעדה, המערער הובילו ביחד עם נאשם 1 ליציאה מהמסעדה, ובהמשך שלף סכין אשר החזיק ברשותו ודקר את המנוח במטרה ברורה אחת – לפגוע. המערער לא הסתפק בדקירה אחת בחזה בצד שמאל של המנוח, אלא המשיך לדקור אותו שוב ושוב, חמש דקירות נוספות בחלקים שונים בגופו, כשהוא מודע לאפשרות שכתוצאה מהדקירות יקפד המנוח את חייו תוך שהוא שווה נפש לאפשרות גרימת מותו. גם כאשר המנוח נפל על הרצפה, המערער חלף בסמוך אליו מבלי לעשות דבר, חבר לחבריו והתיישב באחד משולחנות המסעדה.

17. המנוח נרצח על לא עוול בכפו. כל רצח באשר הוא מגלם אובדן חייםבלתי מוצדק ופגיעה במשפחה שלמה. אי אפשר להיוותר אדיש גם עם דברי אחרות של המנוח כפי שהובאו בגזר הדין לפיהם "כולם מרוסקים ועדיין לא מאמינים שהוא לא פה.. המנוח היה בן טוב עם יראת כבוד להורים, היה אח מדהים, היה אבא אוהב ודואג לבת שלו", וכן לדברי באת-כוח המשיבה במהלך הדיון שהתקיים בפנינו, בנוכחות אימו של המנוח ואחיותיו, כי "המנוח השאיר אחריו משפחה כואבת, בת קטינה כבת 10 שנוקת לטיפול וכל המשפחה במצב מעורער בגלל המעשה הזה".

רצח המנוח נושא חומרה יתרה במיוחד מאחר שמדובר בוויכוח סתמי על דבר של מה בכך שהוביל למותו של המנוח (ראו בסעיף 3(א) לכתב האישום המתוקן). כל 'חטאו' היה בכך שהגיע למסעדה באותו הערב, השיב לשאלת הנאשם 1 כי אינו מכירו ועל כן לא בירכו לשלום. המערער תרם להסלמת המצב שהסתיים בתוצאה הקטלנית, כאשר הוביל ביחד עם נאשם 1 את המנוח אל מחוץ למסעדה, שלף סכין שהיה ברשותו ודקר את המנוח פעם אחר פעם, וגם לאחר שהמנוח הצליח להגיע עד לפתח המסעדה והתמוטט, חזר המערער אל פתח המסעדה, חלף בסמוך למנוח, אשר היה מוטל על הרצפה, וחזר להתיישב עם חבריו.

עיננו הרואות כי הצטברות הנסיבות גם יחד מלמדת ביתר שאת על טיב אדישות המערער לרצח המנוח, אשר עובדה זו לא עמדה בדרכו עת פעל תוך זילות מובהקת בערך הנעלה של חיי אדם, בעודו מתייחס בשוויון נפש מוחלט לאפשרות שמעשיו יובילו לתוצאה הקטלנית.

בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתה של עבירת הרצח באדישות, ומשכך מתעצם הצורך במדיניות ענישה מרתיעה והולמת המעניקה משקל של ממש לשיקולי הרתעת הרבים והיחיד במלאכת גזירת העונש (עניין גריפאת, פסקה 21). חומרת העבירה והנסיבות שבהן בוצעה ברורות ומדברות בעד עצמן. המערער ניגש אל המנוח כשש אליו קרב והחל לדקור אותו באמצעות סכין שהייתה ברשותו. אכזריותו נלמדת, בין היתר, כאמור, מן העובדה כי לא חדל ממעשה הדקירה, וגרם למנוח פצע דקירה בכטן מימין שחדר לכיס השתן, שני פצעי חתך שטחיים באמה שמאל, שני פצעי חתך בירך הימנית ופצע דקירה בחזה של כ- 2 ס"מ, חוצה אל תוך החדר השמאלי, שגרם לאבדן דם ולכשל לבבי, וכל זאת תוך שהוא מודע לאפשרות הקטלנית.

18. על רקע זאת הכירה הפסיקה בצורך להיאבק בסוג זה של עבירות באמצעות ענישה תקיפה ומרתיעה (ראו: ע"פ 1821/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (29.4.2018); ע"פ 324/19 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (8.5.2019); ע"פ 3092/20 נאצר נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (19.11.2020); ע"פ 2508/21 נאסר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (7.6.2022)); וכן יפים לעניין זה דבריו של השופט נ' סולברג בע"פ 5449/18 זון נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (23.6.2019).

19. המערער אינו חולק על חומרת המעשים שביצע, אך טוען כי מתחם העונש ההולם שנקבע על ידי בית משפט המחוזי אינו עולה בקנה אחד עם מדיניות הענישה הנוהגת במקרים כגון דא, ואף מחמיר עמו יתר על המידה, כדברי בא-כוחו "כאשר ישנו פער משמעותי בענישה בין נאשמים בכתב האישום, כאשר התוצאה העונשית פוגעת בתחושת הצדק ובאחידות הענישה, ראוי להפחית משמעותית בעונש גם אם העונש כשלעצמו הוא עונש ראוי".

אינני יכול להסכים לטענה זו במיוחד בעניינו של המערער, לנוכח חומרת עבירת הרצח שביצע תוך אדישות ושוויון נפש.

20. החשיבות שבענישה מחמירה ומרתיעה נובעת לא רק מחומרת העבירה, אלא גם מנסיבות ביצועה כאמור כפי שבא לידי ביטוי בשורה של פסקי דין שעניינם עבירות ההמתה לאחר הרפורמה, כשבפרט ביחס לעבירת הרצח באדישות חלה מדיניות ענישה מחמירה – קפוטטין רצח באלימות את אמו, ועונשו הוחמר מ-18 ל-22 שנות מאסר, מדובר היה במקרה הראשון של רצח באדישות אשר הובא לפתח בית משפט זה; גריפאת

הכה במהלך קטטה באמצעות קרש עץ את המנוח אשר כלל לא היה מעורב בקטטה, ועונשו הוחמר מ-10 ל-14 שנות מאסר; ו-דישלבסקי הכה למוות דר-רחוב ועונשו הוחמר מ-18 ל-22 שנות מאסר.

ביחס לשלושת מקרים אלו, אשוב על דעתי שנאמרה לא מכבר כי "העונש הוחמר באופן מדוד, בהתחשב בתחילתה של יישום הרפורמה בעבירות ההמתה, בכלל זה למסגרת העונשית הראויה, וכן בהלכה שלפיה ערכאת הערעור אינה ממצה את מלוא חומרת הדין. מובן, כי אלמלא כן היה נגזר עונש חמור עוד יותר" (עניין אנאנטאפאק, בפסקה 9). עוד אציין כי אנאנטאפאק המית את הקורבן לאחר מריבה באמצעות דקירה אחת ונגזר עליו עונש של 17 שנות מאסר בפועל ואולם החמרה לא עמדה על הפרק משלא הוגש ערעור על חומרת העונש.

21. באשר לטענת בא-כוח המערער בעניין פגיעה בעיקרון "אחידות הענישה" או כלשונו "פער קיצוני של 15.5 שנות מאסר" בין "הנאשם שגרם למעשה ולתוצאה הזו למרות שלא דקר, אבל עשה יותר מזה..." לבין המערער. המערער טוען לפגיעה "בתחושת הצדק וההגינות" תוך השוואת עונשו לעונש שהוטל של 40 חודשי מאסר בפועל שהוטל על נאשם 1.

ואמנם "עקרון אחידות הענישה הוא עיקרון יסוד בתורת הענישה ולו שני פנים: פן כללי-חיצוני בהחלת שיקולי ענישה דומים ביחס לנאשמים שביצעו עבירות דומות ובאותן נסיבות; ופן פרטני-פנימי, שעניינו הבטחת יחס הולם בין עונשיהם של שותפים לאותה פרשייה עבריינית, כך שמדרג הענישה בין השותפים ישקף את החלק היחסי שלקח כל אחד מהם באותה פרשייה" (ראו לעניין זה ע"פ 6544/16 ניסנצויג נ' מדינת ישראל, פסקאות 8-9 (21.2.2017); ע"פ 4597/13 פיצו נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (22.9.2014)); ע"פ 8172/21 ראג'זי נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (15.5.2022)).

אולם בענייננו אין ולא יכולה להיות טענה לאחידות הענישה; לא היה ואין מקום להשוואה בין העונש שהוטל על המערער לבין העונש שהוטל על נאשם 1, כפי שהתבטאו עמיתיי ואנוכי בעת הדיון, שכן המערער הורשע בעבירה של רצח באדישות לאחר שהודה בביצוע העבירה, בעוד שלגבי נאשם 1 הובא בפנינו הסדר טיעון "סגור" אשר אומץ על ידי בית המשפט, לאחר שלא ניתן היה להוכיח ראייתית כי ידע שלמערער היה סכין; רוצה לומר ההקבלה לנאשם 1 לא רק שאינה נכונה, אלא עלולה ליצור מצג שווא כאילו מדובר בשני שותפים לעבירה שעל האחד הוטלו 18.5 שנות מאסר ועל האחר 40 חודשים. ברי כי לא כך הוא הדבר; בעוד שלנאשם 1 בכתב האישום המתוקן יוחסה

עבירה של אימים, עבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין ועבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות - עבירה לפי סעיף 333 בנסיבות סעיף 335(2) לחוק העונשין, למערער יוחסה עבירה של רצח באדישות, עבירה לפי סעיף 300(א) לחוק. כך, בהתייחס לפן הכללי-חיצוני הרי שהמערער והנאשם 1 לא רק שלא ביצעו עבירות דומות באותן נסיבות, אלא שעבירות שונות בתכלית.

באשר לפן הפרטני-פנימי לטעמי מדרג הענישה בין השניים משקף את החלק היחסי שלקח כל אחד מהם באותה פרשייה בהתייחס לכתב האישום המתוקן.

בית משפט זה, יושב כערכאת ערעור ואינו מתערב בהסדר חתום וסגור שהיה ידוע ומקובל על המערער ואומץ על ידי בית המשפט המחוזי.

22. כמו כן, אין לקבל את טענת המערער לפיה לא ניתן משקל מספק לשיקולים לקולה במסגרת גזירת עונשו. כמפורט לעיל, בית המשפט המחוזי התחשב בנסיבותיו האישיות והמשפחתיות, בין היתר, גילו הצעיר, הפגיעה של העונש במשפחתו: משפחה שעלתה לישראל מאתיופיה, ההורים התגרשו והמערער גדל החל מגיל 12 ללא אביו, עזב את לימודיו וסייע לאימו בפרנסת המשפחה ואחיו; גם הודאתו במעשים ולקיחת אחריות על מעשיו וחזרתו למוטב או מאמציו לחזור למוטב הובילו לחסכון בזמן שיפוטי יקר (סעיף 40א(6) לחוק).

23. עם זאת, עמד לחובתו של המערער עברו הפלילי. חרף גילו הצעיר הורשע המערער בשנת 2021 בעבירות של פציעה על-ידי שניים או יותר, הפרת הוראה חוקית והחזקת אגרופן או סכין שלא כדין בגינן הוטלו עליו, בין היתר, 11 חודשי מאסר בפועל, שכללו גם הפעלת מאסר על תנאי בן 10 חודשים, ומאסרים על תנאי, שאחד מהם הוא בן 8 חודשים ובר הפעלה בתיק שלפנינו. למרות כל אלה, נדמה כי הסנקציות אשר הוטלו על המערער עד כה לא היוו עבירו גורם מרתיע ולא הרתיעוהו מלבצע את מעשה הרצח באדישות ובשוויון נפש במקרה דנן.

24. על רקע זה אני סבור כי התוצאה שאליה הגיע בית המשפט המחוזי משקפת איזון הולם בין מכלול השיקולים הצריכים לעניין, עת קבע, בשים לב לנסיבותיו של המקרה ונסיבותיו של המערער עצמו, כי מתחם העונש ההולם בעניינו של המערער נע בין 18 ל-23 שנות מאסר בפועל. בהינתן האמור, מאחר שנסיבותיו האישיות של המערער בעלות משקל מוגבל ולנוכח הצורך לאזן במשורה בין שיקולים אלו במלאכת גזירת העונש, אני סבור כי מתחם העונש ההולם שנקבע הולם את חומרת מעשיו; על המערער נגזרו 18.5

שנות מאסר, כלומר הרף הנמוך במתחם העונש ההולם ומשכך איני מוצא נסיבות כלשהן שבעטיין עלינו להקל בעונשו ולחרוג ממנו.

25. כפי שהתבטאתי בעבר (ע"פ 8900/21 מחאג'נה נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (14.8.2022)) בית משפט זה שב ועמד לא אחת על חומרתן של עבירות אלימות הפושטות ברחובותינו ומסכנות את שלום הציבור ובטחוננו. חומרה יתרה אף גלומה בעבירות אשר מתבצעות תוך שימוש בסכין וכן בנסיבות בהן תוקפים יחיד, שכן, כפי שכבר נפסק, "סכין הנישאת על גוף במערכה ראשונה סופה שהיא נשלפת וננעצת בגופו של הזולת במערכה השנייה" (ע"פ 9133/04 גורדון נ' מדינת ישראל (20.12.2004)) העבירה בה הורשע המערער, רצח המנוח תוך חוסר אכפתיות כלפי חיי קורבנו, היא מהחמורות שבספר החוקים ולא בכדי העונש שניתן להטיל בגינה עד מאסר עולם. משכך עלינו לבטא את עמדת המחוקק ביחס לחומרת עבירה זו.

סוף דבר

26. בהינתן מכלול הטעמים, ובהתחשב בחומרתה הרבה של העבירה בה הורשע המערער, בנסיבות ביצועה ובנסיבותיו האישיות של המערער, ובשים לב למגמת ההחמרה ברפורמה בעבירות ההמתה ביחס לעבירת הרצח באדישות, העונש שהוטל על המערער אינו סוטה ממדיניות הענישה הנוהגת, ואם ניכרת סטייה כלשהיא הרי שהיא לקולה, ואין זה למן העניין להשוואה אותה מבקש בא-כוח המערער לעשות בין עונשו לבין עונשו של הנאשם האחר. משכך, אציע לחברתי ולחברי כי נדחה את הערעור.

ש ו פ ט

השופט ח' כבוב:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת ר' רונן:

אני מסכימה.

שׁוֹפֵט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

ניתן היום, א' בטבת התשפ"ד (13.12.2023).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט